

Schouwweg 19A, woonhuis (gebouwd als woonhuis annex bollenschuur)

Adres	Schouwweg 19A
Postcode	
Kadastraal nummer	F 6605
Naam	Nvt
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	2
Benoeming onderdelen complex	Woonhuis / hekwerk
Oorspronkelijke functie	Wonen/werken
Datering/Bouwjaar	Rond 1900

Omvang bescherming

De bescherming betreft het WOONHUIS met aangebouwde, houten BOLLENSCHUUR en DRAAIHEK. Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

Eind 19de eeuw gebouwd in opdracht van mevrouw C. van de Berg-Hazendonk voor Jaap Langeveld als woning met houten bollenschuur aan de achterzijde in Hollandse neorenaissancestijl. Op grond van het materiaalgebruik van verblendstenen en kalkzandsteen, materialen die rond 1900 in Nederland voor het eerst werd toegepast, is de datering op rond 1900 geschat.

Het stuk grond waarop het huis gebouwd werd, was een geschenk van Prins Frederik aan zijn jachtopziener (de overgrootvader van de huidige eigenaresse, mevrouw De Bode-Langeveld; de jachtopziener woonde op Eikenhorst 5, gelegen op Eikenhorst, beschermd als rijksmonument (monumentnummer 525228 en 525229)).

De bedoeling was dat Jaap Langeveld een bollenkwekerij zou starten, maar hij immigreerde naar Engeland, waar hij een fortuin verdiende in de bollenhandel. Daarom werd het huis met bedrijfsruimte in 1922 verbouwd in opdracht van mevrouw C. van de Berg en door de lokale aannemer N.W. Looijestein. Looijestein bouwde bijvoorbeeld ook Kerkstraat 84-88 in 1908, Oostdorperweg 35 in 1909 en een tuinhuis aan Schouwweg 66 voor de toenmalige eigenaar van Boeckhorst Clinge, P.J. van Ommeren, in 1919.

Voor 1922 bestond het huis uit een woongedeelte en een ongedeelde werkgedeelte in hout (de bollenschuur) erachter. Daarna werd het grootste deel van het achterhuis voor wonen ingedeeld met een wasplaats en een kamer met houten, gemarmerde schouw. Hierbij bleef de buitenzijde in hout opgetrokken (in woongedeelte is aan binnenzijde een klampmuur opgetrokken). Sinds 1922 zijn aan het exterieur geen veranderingen aangebracht (zichtbaar vanaf openbare weg); ook het interieur heeft een hoge mate van gaafheid. De huidige eigenaresse, mevrouw G.J. de Bode-Langeveld, woont sinds 1931 in het huis. Ongeveer toen zij er tien jaar woonde werd de deur in de rechterzijgevel vervangen door een venster, en werd de pomp in het voorhuis en één van de twee bedsteden verwijderd. De pomp in het achterhuis is tot op heden behouden, net als twee schouwen

in het voorhuis en een in het achterhuis en een bedstede. Van de bedstede is alleen de ruimte behouden (in gebruik als kast).

Over de bollencultuur in Wassenaar

De bollencultuur, die vanaf het laatste kwart van de 19de eeuw op de zandgronden langs de kust van Noord- en Zuid-Holland opkwam, was ook in Wassenaar een bedrijfstak van betekenis. Een concentratie van deze bedrijfstak was er vooral aan de noordzijde van het dorp in de omgeving van Oostdorp, de Katwijkse- en de Rijksstraatweg, maar ook de Spinbaan (bij Storm van 's Gravesandeweg/Schouwweg). Het ging hier om een bedrijfstak met veel kleine zelfstandigen, veelal familiebedrijven. Vanaf de Eerste Wereldoorlog tot na de Tweede Wereldoorlog kende Wassenaar een bloeiende bollencultuur met circa 200 telers. Na de oorlog waren dat er nog slechts vijftig en nam dit aantal gestaag af. Door de schaalvergroting en oprukkende woningbouw is het kleinschalige bollenlandschap, inclusief de bijbehorende hagen, inmiddels herverkaveld, bebouwd, dan wel herontwikkeld tot natuur. Een bescheiden aantal van de bijbehorende, kenmerkende bedrijfsgebouwen vormt de enige fysieke herinnering aan het letterlijk 'bloeiende' verleden van Wassenaar. De meeste, zowel in hout als in steen opgetrokken bollenschuren, vaak met bijbehorende woning, zijn inmiddels gesloopt. Een aantal behouden bollenschuren zijn herbestemd tot woonhuis, waarbij hun herkenbaarheid in hoge mate is afgenomen, zoals de voormalige schuur op de hoek Santhorstlaan-Middelweg en de bollenschuur van Bellesteyn aan de Oostdorperweg. De nog resterende woonhuizen met bollenschuren bevinden zich vooral langs de Oostdorperweg en omgeving en laten zien dat deze bedrijfstak zich vooral in dit noordelijk deel van de gemeente het langst heeft gehandhaafd.

Stedenbouwkundige aspecten

De vrijstaande woning ligt aan het begin van de Schouwweg tegenover de buitenplaats Ter Veken en heeft uitzicht op de parkbossen hiervan. De bebouwing ligt in een licht verspringende rooilijn en het diephuis (haaks georiënteerde huis) staat iets terug en met de nok schuin ten opzichte van de straat, die alhier een bocht maakt. Voor het huis ligt een driehoekige, ondiepe voortuin met een ijzeren draaihek ter plaatse van het toegangspad naar de voordeur. Ook de zijtuinen zijn smal, terwijl de achtertuin relatief diep is en grenst aan het zwembadterrein.

Architectonische beschrijving¹

Het huis bestaat uit één bouwlaag met geknikt zadeldak met aan de voorzijde een wolfseind, opgetrokken vanuit een rechthoekige plattegrond.

De voorgevel bevat drie vensters op de begane grond met in de tweede as van rechts de entree; op de verdieping bevinden zich twee vensters.

Het opgaand werk van het voorhuis bestaat uit verblendstenen en speklagen en sluitstenen in kalkzandsteen. De plint is gecementeerd. Het opgaand werk van het achterhuis bestaat uit houten rabatdelen op een stenen, gecementeerde plint. De bakstenen zijgevels zijn voorzien van staafankers.

De getoogde vensters zijn ingevuld met houten T-schuiframes met bovenlichten in gekleurd glas-in-lood, met uitzondering van de verdiepingsramen. De duimen van de niet meer aanwezige luiken zijn behouden. Het dakoverstek is van hout en afgewerkt met houten klossen en windveren; de zijgevels hebben houten daklijsten. De entree bestaat uit een rechtgesloten paneeldeur met bovenlicht, ingevuld met gekleurd glas-in-lood en heeft een getoogde strek. Het loodwerk is van een siermotief voorzien.

In de houten gevels bevinden zich houten zesruits ramen (links) en houten deuren met zes ruiten (achter).

Het dak is gedekt met gesmoorde kruispannen en er zijn twee gemetselde schoorstenen.

---

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

Interieur

Het interieur heeft zijn oorspronkelijke structuur (indeling) grotendeels behouden, met inbegrip van de houten kapconstructie, afgewerkt met een houten dakbeschot bestaande uit kraaldelen, houten vloerconstructies en details zoals drie houten, gemarmerde schouwen, kelder met oorspronkelijke afwerking, bedstede en pomp.

Waardstelling

Het woonhuis met aangebouwde (voormalige) bollenschuur en draaihek is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkeling van Wassenaar en de bollencultuur in het bijzonder;
- als zeldzame herinnering aan de bollencultuur vanwege de schaars bewaard gebleven bollenschuren in Wassenaar in zijn algemeen en in dit deel van Wassenaar in het bijzonder;
- vanwege de zeer gaaf bewaarde hoofdvorm, en het vrijwel gaaf bewaarde eigentijdse, rijke en typerende materiaalgebruik en dito detaillering;
- vanwege de zeldzaamheid van dit type gebouwen in deze bouwstijl in Wassenaar;
- vanwege de herkenbaarheid en afleesbaarheid van het oorspronkelijke verschil in functie van het voor- en het achterhuis;
- vanwege de ligging binnen en als onderdeel van een gebied met hoge stedenbouwkundige, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten dat van rijkswege beschermd is als dorpsgezicht, genaamd 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg';
- vanwege de zeer beeldbepalende en structuurondersteunende ligging aan de Schouwweg.

Bijlagen

Foto's situatie 2012/2013; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 16 september 2013; mondelinge informatie mevrouw G.J. De Bode-Langeveld;

Goor, N. van, Nizet, L., 'De architectuur van de bloembollencultuur in Monumenten van een nieuwe tijd', in: Jaarboek Monumentenzorg 1994, Zwolle/Zeist 1994.

Lit, R. van, Scheffer, C., Boerenerfgoed, het boerderijenboek van Voorschoten en Wassenaar, Hollandsche Rading 2006.

Mooyman, N., Het ontstaan en de teloorgang van de Wassenaarse bollenteelt, in: Koopmansgeest-Monumenten van de handel. Open Monumentendag Wassenaar 2002.

Mooyman, N., Het voorjaar bloeit niet meer in Wassenaar, in: Wassenaar op de kaart, Wassenaar Open Monumentendag 2009.

Nijhof, P., Schulte, P., Herbestemming bollenschuren, in: Jaarboek Monumentenzorg Instandhouding, Zeist/Zwolle 1999.

Popma, M., Beelden van bollenschuren, het cultureel erfgoed van de Bloembollenstreek 1850-1940, Lisse 1998.

Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedenbouw, Wassenaar', provincie Zuid-Holland, 1993.